

Sygn. akt I PZ 21/18

## POSTANOWIENIE

Dnia 4 lipca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Dawid Miąsik (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa R. K.  
przeciwko „A.” Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.  
o zapłatę,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 4 lipca 2018 r.,  
zażalenia powoda i zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego –  
Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K.  
z dnia 7 września 2017 r., sygn. akt IX Pa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi  
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia  
o kosztach postępowania zażaleniowego.**

## UZASADNIENIE

R. K. (powód) domagał się w pozwie od „A.” Sp. z o.o. w S. (pozwany) kwoty 43.680 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem ryczałtów za noclegi poza granicami kraju za okres od lutego 2011 r. do lipca 2012 r. włącznie.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu.

Wyrokiem z 29 marca 2017 r., V P [...] Sąd Rejonowy w S. oddalił powództwo oraz zniósł między stronami koszty procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód, pracujący w charakterze kierowcy, podczas tras poza granicami kraju noclegi spędzał w kabinie pojazdu, zatrzymując się w tym celu na parkingach przy stacjach benzynowych, lub na parkingach przydrożnych. Powód, tak jak inni kierowcy pozwanego, mógł korzystać z baz A. poza granicami Polski. Jeśli trasa powoda przebiegała przez bazy, powód korzystał z możliwości noclegu na ich terenie. Nocleg spędzał jednak w kabinie pojazdu, gdyż było to dla niego wygodniejsza forma. Korzystanie z noclegu w bazie wymagało przeniesienia swojej pościeli, rzeczy, sprzętu do gotowania i spożycia posiłku, środków czystości. Łączyło się to także z koniecznością spania w wieloosobowych salach. Ponadto po jakimś czasie materace w bazie R. były zalane i brudne. Kierowcy pozwanego woleli więc spędzać nocleg w kabinie, korzystając na bazach z węzła sanitarnego i socjalnego. Z opinii biegłego sądowego, przeprowadzonej na potrzeby niemniejszego postępowania wynikało, że powód odbył w trakcie podróży służbowych w okresie od 1 lutego 2011 r. do 31 lipca 2012 r. 449 noclegów. W opinii uzupełniającej z 24 listopada 2014 r. biegły ustalił, że ilość noclegów w czasie podróży służbowej wyniosła 413. W opinii uzupełniającej z 12 marca 2015 r. biegły ustalił, że ilość noclegów czasie podróży służbowej wyniosła 409.

Sąd Rejonowy stwierdził ostatecznie, że po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15 (Dz.U. z 2016 r., poz. 2206) opinie biegłego stały się nieprzydatne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że ustawodawca nazywając podróż kierowcy, która stanowi istotę jego stosunku pracy, podróżą służbową, niezasadnie użył tego określenia zdefiniowanego w kodeksie pracy, przez co wprowadził taką samą nazwę dla dwóch różnych instytucji prawa. W konsekwencji doprowadziło to do problemów interpretacyjnych stosowanych przepisów. Sąd Rejonowy zauważył, że zastosowanie wprost przepisów kodeksu pracy oraz przepisów regulujących ryczałty za noclegi w podróży służbowej pracowników administracji nie uwzględnia specyfiki pracy kierowcy w transporcie międzynarodowy. Zastosowanie przepisów, dotyczących podróży służbowej do podróży służbowych pracowników kierowców w transporcie międzynarodowym w sposób nieuzasadniony podnosi koszty noclegów, których pracownicy kierowcy w takiej wysokości nie ponosili. Zachodzi więc konieczność odrębnego, uwzględniającego specyfikę podróży służbowej

pracownika kierowcy w transporcie międzynarodowym, uregulowania kwestii zasad ponoszenia między innymi kosztów noclegu w podróży służbowej powyższej grupy zawodowej. Do momentu uregulowania kwestii podróży służbowych w przepisach wewnętrznych pracodawcy, pracownik kierowca w transporcie międzynarodowym ma prawo do zwrotu kosztów noclegu, ale ich wysokość musi udowodnić przed Sądem, jeśli pracodawca dobrowolnie nie wypłaca tych należności.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Rejonowego wniósł powód.

Wyrokiem z 7 września 2017 r., IX Pa [...] Sąd Okręgowy w K. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy stwierdził, że zasadniczym problemem w przedmiotowej sprawie jest odpowiedź na pytanie czy pracodawca w umowie o pracę lub w regulaminie wynagradzania może wyłączyć prawo do ryczałtu za noclegi. Takie zastrzeżenie pracodawcy byłoby uprawnione, gdyby ustawa stwierdzała, że nocleg w kabinie samochodu kierowcy międzynarodowego wypełniał standard minimalny, który jest wystarczający i nie wymaga zmiany, czyli że w ten sposób pracodawca zapewnia kierowcy bezpłatny nocleg i dlatego jest zwolniony od zwrotu kosztów noclegu. Takiej regulacji jednak nie ma w systemie prawa. Nie jest przy tym zasadne odwoływanie się do rozporządzenia nr 561/2006 (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U. UE L 102, s. 1) z tej przyczyny, że czym innym jest czas pracy kierowcy i wymagane przerwy w pracy z odpoczynkiem, a czym innym jest prawo do odpoczynku nocnego dla kierowcy.

Sąd drugiej instancji uwzględnił, że powód żądał ryczałtu w wysokości 25% kwoty bazowej przewidzianej dla danego kraju, czyli odwoływał się wprost do prawa powszechnego. W ocenie Sądu Okręgowego należy odpowiednio moderować koszty związane z odbywaniem noclegów w opisanych wyżej warunkach, do czasu uregulowania sprawy przez ustawodawcę. Do czasu nowego kompleksowego uregulowania należności za noclegi kierowców w kabinach samochodów transportu międzynarodowego, bądź ustawowego określenia weryfikowalnych warunków

zapewnienia kierowcy „bezpłatnego noclegu”, który potencjalnie nie wymagałby żadnej rekompensaty od pracodawcy, sądy pracy w przypadkach braku adekwatnych regulacji układowych, regulaminowych lub umownych - mogą ustalać, wartościować i weryfikować uciążliwości oraz niedogodności odbywania noclegów w kabinach samochodów ciężarowych i zasądzać z tego tytułu odpowiednie rekompensaty z uwzględnieniem dyspozycji art. 322 k.p.c., równoważąc w taki sposób konkretne „kabinowe” i sanitarne uciążliwości nocowania pracownika z korzyściami pracodawcy, nad którego pojazdem i ładunkiem kierowca sprawuje niewątpliwie rodzaj „nocnej pieczy”. W dalszej kolejności Sąd Okręgowy stwierdził, że art. 77<sup>5</sup> k.p. nadal ma odpowiednie zastosowanie, do czasu uregulowania sprawy przez ustawodawcę, z tą różnicą, że chodzi o inne, bo „autonomiczne” (nie takie samo, jak wedle art. 77<sup>5</sup> k.p.) rozumienie podróży służbowej. Oznacza to, że regulacja wewnątrzzakładowa i umowna nie powinna pomijać rekompensaty kosztów noclegu, czyli nie powinno z niej wynikać, że nie przysługuje zwrot jakichkolwiek kosztów (czyli w każdym przypadku), tylko dlatego, że kierowca ma nocleg (śpi) w kabinie samochodu.

Po przeprowadzeniu powyższych rozważań, Sąd okręgowy uznał, że w obecnym stanie prawnym konieczne stało się rozpoznanie przez Sąd pierwszej instancji zasadniczych kwestii odnoszących się do tego, czy powodowi należy się rekompensata za odbywanie noclegów w podróży w kabinie samochodu ciężarowego, nie korzystając na koszt pracodawcy z miejsca w motelu lub hotelu.

Zażalenie na powyższy wyrok Sądu Okręgowego wnieśli powód i pozwany, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c., przez jego błędne zastosowanie w sytuacji, gdy brak było podstaw do wydania orzeczenia kasatoryjnego. Pozwany dodatkowo zarzucił naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez niezastosowanie, skutkujące niewyjaśnieniem przez Sąd podstawy prawnej wydanego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oba zażalenia okazały się zasadne, ponieważ nie zostały spełnione przesłanki zastosowania art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. W postępowaniu wywołanym

wniesieniem zażalenia, przewidzianym w art. 394<sup>1</sup> § 1<sup>1</sup> k.p.c., Sąd Najwyższy bada zaś jedynie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, że zachodzi jedna z przyczyn uzasadniająca uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, objętych art. 386 § 2 i 4 k.p.c.

Uchylając wyrok Sądu pierwszej instancji, Sąd Okręgowy w K. przyjął, że „konieczne stało się rozpoznanie przez Sąd I instancji zasadniczych kwestii odnoszących się do tego, czy powodowi należy się rekompensata za to, że noclegi w podróży odbywał w kabinie samochodu ciężarowego, nie korzystając na koszt pracodawcy z miejsca w motelu lub hotelu”. Stwierdzenie to w żaden sposób nie uprawnia konkluzji, zgodnie z którą orzeczenie Sądu pierwszej instancji nie dotyczyło istoty sprawy. Z motywów uzasadnienia wyroku tego Sądu wynikało, że oddalenie powództwa opierało się na błędnym - w kontekście linii orzeczniczej Sądu Najwyższego zapoczątkowaną wyrokiem z 21 lutego 2017 r., I PK 300/15 (LEX nr 2242158) - zastosowaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15. Nie ma również podstaw do zastosowania przez Sąd drugiej instancji art. 386 § 4 k.p.c., gdyż sąd pierwszej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe na okoliczności dotyczące „istoty sprawy”. Nie zachodzi wówczas potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 października 2014 r., III PZ 9/14). Wiodącą dla sądu drugiej instancji wytyczną postępowania jest merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy - oddalenia apelacji albo zmiana zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy. Rozstrzygnięcie to może być poprzedzone przeprowadzeniem własnego postępowania dowodowego, uzupełniającego postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji w zakresie potrzebnym - zdaniem Sądu drugiej instancji - do rozstrzygnięcia sprawy.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.